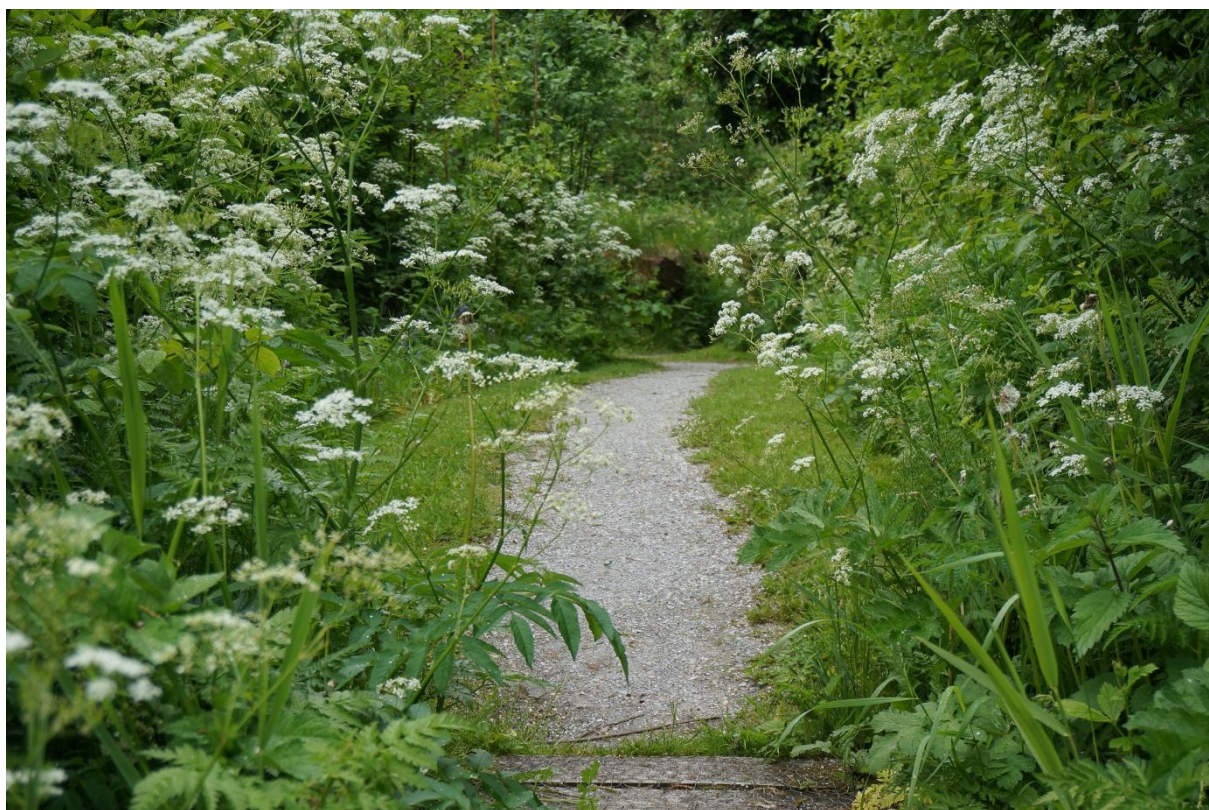

Jaarverslag Stichting Vrienden van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer

---

2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Bestuurlijke activiteiten	4
3. Uitvoering projecten.....	6
3.1. Participatie en werven vrienden	6
3.2. Project educatieve agenda.....	6
3.3. Aanpassingen in de Natuurtuin	7
3.4. Project Beheer op orde	9
3.5. Project Samenwerkingsovereenkomst met gemeente.....	10
3.6. Project 't Westpunt.....	10
4. Reguliere activiteiten.....	12
4.1 Rondleidingen in de Natuurtuin door natuurtuingidsen	12
4.2. NLdoet en Natuurwerkdag 2017	13
4.3. Polderdag en Westerparkdag 2017	14
4.4. Vrijwilligers beheer en onderhoud	15
4.5. Communicatie	18
5. Flora en fauna in de Natuurtuin.	20
6. Jaarrekening 2017	22
6.1. Balans per 31 december 2017.....	22
6.2. Staat van baten en lasten.....	23
Colofon	25
Samenstelling van het bestuur.....	25
Bezoekadres.....	25
Foto's	25

1. Inleiding

Dit is het tweede jaarverslag van de Stichting Vrienden van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer, verder aangeduid als Stichting Vrienden. In het kort treft u een verslag van de activiteiten in 2017 van het bestuur van de Stichting en van de vrijwilligers die betrokken zijn bij de activiteiten.

De Stichting Vrienden heeft volgens de statuten als doelen:

1. De Stichting stelt zich ten doel zich in te zetten voor de ontwikkeling, het behouden en het gebruik van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer en voorts al hetgeen in de ruimste zin met één en ander verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.
2. De Stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door:
  - tezamen met de gemeente Zoetermeer vormgeven aan de (her)inrichting en het beheer van de Natuur- en Landschappentuin;
  - het vertegenwoordigen van de belangen van gebruikers en belangstellenden van de Natuur- en Landschappentuin bij de gemeente en overige overheidsorganisaties;
  - het samenwerken met die verenigingen, stichtingen en andere organisaties die soortgelijke doelen op het gebied van natuur en milieu nastreven;
  - het werven van fondsen, sponsors en donateurs;
  - het (doen)verrichten van ondersteunende taken in de Natuur- en Landschappentuin, onder meer door de inzet van vrijwilligers, alsmede het stimuleren van (educatieve) activiteiten in de tuin.
3. De Stichting heeft niet ten doel het maken van winst

De doelen van de Stichting Vrienden worden jaarlijks uitgewerkt in een werk- en projectenplan, waarin de ambities en operationele doelen voor het desbetreffende kalenderjaar zijn uitgewerkt.

In het Werk- en projectenplan 2017 zijn de ambities op de langere en kortere termijn beschreven. De langeretermijnvisie is in aanloop tot de oprichting van de Stichting neergelegd in het Kerndocument Natuurtuin. De ambities voor de korte termijn zijn als volgt omschreven:

Het ambitieniveau van de Stichting Vrienden Natuurtuin is het vorm geven aan en de instandhouding van een open heem c.q. natuurtuin, die ruimte biedt voor educatieve, recreatieve en natuurhistorische activiteiten en beleving. Het ambitieniveau moet worden gerealiseerd binnen een periode van vijf jaar:

- 1. Overgangperiode van twee jaar waarin het beheer op niveau wordt gebracht;*
- 2. De Natuurtuin binnen een periode van vijf jaar zodanig ontwikkelen dat het binnen het Westerpark dé centrale plaats is op het gebied van biodiversiteit en landschappendiversiteit.*
- 3. De Natuurtuin inclusief het Westpunt het concentratie- en uitgangspunt is voor de educatieve, recreatieve en natuurbelevingsactiviteiten in het Westerpark.*

Op basis van deze ambities werd in 2017 prioriteit gegeven aan:

1. De participatie en betrokkenheid van vrienden en vrijwilligers in het beheer en onderhoud van de Natuurtuin;
2. De aanpassingen in de Natuurtuin door middel van het wegwerken van achterstanden in het onderhoud en het herstellen van horizontale en verticale zichtstructuren.
3. De educatieve activiteiten. De Natuurtuin is niet alleen bedoeld voor passief genieten van flora en fauna, maar is ook een bron voor actieve educatie op het terrein van historie van landschappen en flora en fauna in de omgeving van Zoetermeer.

2. Bestuurlijke activiteiten

Het bestuur van de Stichting heeft in de verslagperiode maandelijks vergaderd. De start van de verschillende projecten, het werven van fondsen, het deelnemen aan NLdoet, de Westerparkdag en de Natuurwerkdag 2017 vroegen intensieve voorbereidingen en uitvoeringsactiviteiten. Natuurlijk vroeg de samenwerking met de gemeente Zoetermeer veel tijd en aandacht. Er is een goede samenwerking tot stand gebracht met de afdeling Groen Spelen Leren(GSL). Via het hoofd van de afdeling GSL is er eveneens goed samengewerkt met de afdeling Stadsbeheer en de afdeling Vastgoed. Ook is er een goed politiek commitment. Met wethouder Paalvast is uitvoerig overleg gevoerd over de overdracht van het beheer van de Natuurtuin aan de Stichting Vrienden. De wethouder was aanvankelijk van oordeel dat de voorwaarden voor overdracht van het beheer inmiddels wel waren vervuld, terwijl de Stichting Vrienden van mening was dat er nog enkele belangrijke activiteiten nodig waren voor het wegwerken van achterstallig onderhoud. Na een gemeenschappelijke schouw met vertegenwoordigers van de afdeling Stadsbeheer en GSL is een aanvaardbare oplossing gevonden door middel van een aanvullende investering van de zijde van de gemeente. Als de daaruit voortvloeiende werkzaamheden zijn afgerond, kan de overdracht van het beheer plaatsvinden mits er een adequate beheerovereenkomst met de gemeente kan worden afgesloten. In 2017 hebben de wethouders Paalvast, Rosier en Vugs de Natuurtuin bezocht. Als Stichting Vrienden stellen wij de aandacht en bezoek van de wethouders zeer op prijs.

Bestuurlijk is in 2017 ook ingezet op samenwerking met organisaties in de buurt. Er zijn contacten gelegd met de wijkregisseur van Meerzicht en er zijn goede contacten gelegd met Piëzo.

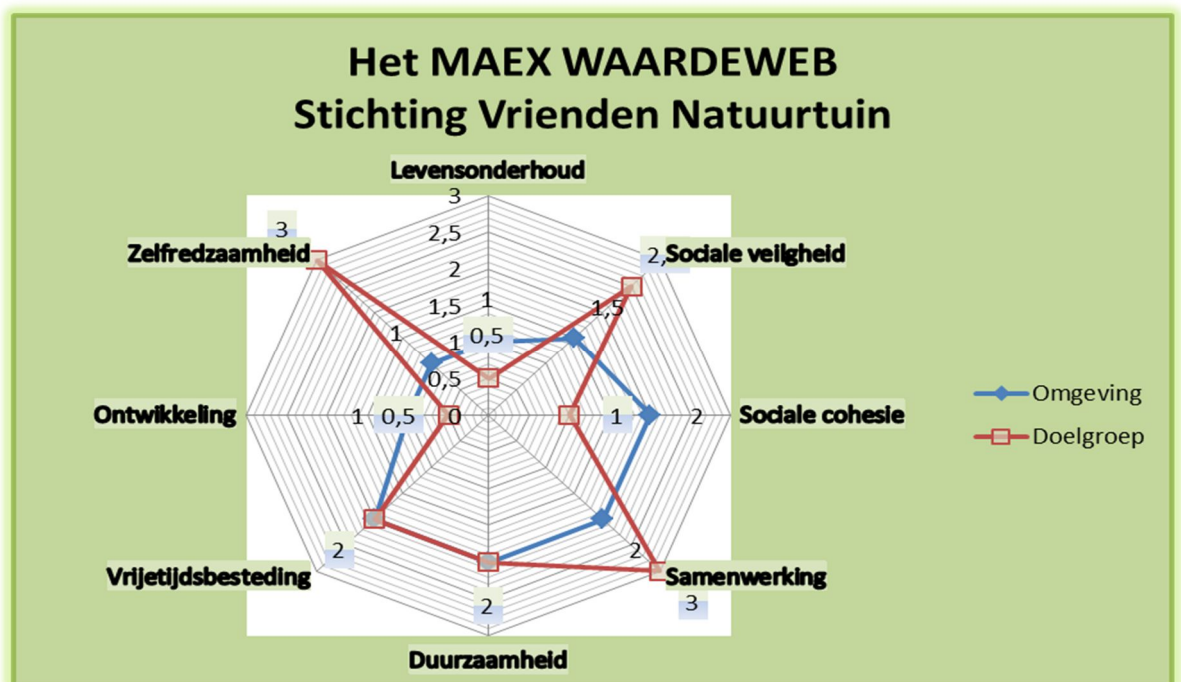
Naast de contacten met de gemeente zijn er in de verslagperiode ook contacten onderhouden met experts op het gebied van heem- en natuurtuinen. In het bijzonder kunnen hier worden genoemd de contacten met Johan Vos en Arno van Berge Henegouwen. De experts hebben ons geadviseerd beeldend weer te geven wat we met de Natuurtuin willen bereiken.

De Stichting Vrienden participeert in het platform "De kracht van groen Zoetermeer". In dit platform werken verschillende groene organisaties samen, zoals wijktuin Broekweg in beheer van Stichting Zoete Aarde en Hof van Seghwaert. Op gemeentelijk niveau vond er regulier overleg plaats in het NME-overleg over de afstemming van activiteiten op het gebied van natuur en educatie. Momenteel is in discussie hoe dit overleg op een nieuwe basis kan worden geconstitueerd.

De Stichting Vrienden onderhoudt intensief contact met De Groene Motor. Dit is een provinciaal programma dat vrijwilligerswerk in de leefomgeving stimuleert en ondersteunt. Het programma is ondergebracht bij het samenwerkingsverband Landschap & Erfgoed Zuid-Holland. De Groene Motor heeft ons geadviseerd over de inzet van vrijwilligers, de organisatie van een natuurwerkdag, ons subsidie verleend voor de aanschaf van gereedschap en faciliteert ook de uitleen van gereedschap.

De Stichting Vrienden zoekt ook nauwe samenwerking met het samenwerkingsverband Groene Cirkels in Zuid-Holland. Dit samenwerkingsverband is de afgelopen jaren sterk gegroeid. Rond de thema's Leefomgeving, Water, Grondstoffen, Mobiliteit & Logistiek en Energie zijn Groene Cirkels gevormd, partners aangetrokken en activiteiten opgestart. De stichting heeft zich in dit verband aangemeld voor participatie in de Groene Cirkel Bijenlandschap. Deze Cirkel richt zich op twee zaken: meer nestelmogelijkheden en meer voedsel voor bijen. Door bloemenmengsels te zaaien kunnen bijen meer honing verzamelen om goed de winter door te komen. De Stichting wil hieraan meewerken door een insectenveld te realiseren op de plaats van de huidige verwilderingshoek.

Het bestuur van de Stichting Vrienden ziet de nauwe samenwerking van vrienden en vrijwilligers met de gemeente Zoetermeer en de natuurorganisaties in Zoetermeer als een initiatief met maatschappelijke waarde voor de burgers van Zoetermeer.

3. Uitvoering projecten

3.1. Participatie en werven vrienden

Doel van dit project is de betrokkenheid van burgers en vrienden bij het behoud en de doorontwikkeling van de Natuurtuin te vergroten.

In 2017 is dit gebeurd door een reeks van activiteiten. Te noemen zijn een actieve aanwezigheid op de Polderdag op 25 mei 2017, de dag van de duurzaamheid op 7 oktober 2017, de Westerparkdag op 28 mei 2017 en het organiseren van activiteiten op de NLdoet dag op 11 maart 2017 en de Natuurwerkdag op 4 november 2017. Ook tijdens de rondleidingen in de Natuurtuin is steeds aandacht geschonken aan betrokkenheid en het belang van vriend en/of vrijwilliger zijn van de Natuurtuin. Een belangrijk hulpmiddel is ook de Nieuwsbrief van de Stichting om de vrienden en belangstellenden op de hoogte te houden van de activiteiten en de ontwikkelingen.

In het najaar 2017 is een bijeenkomst in Meerzicht georganiseerd voor informatie aan burgers, vrienden en vrijwilligers over de stand van zaken en de voornemens een natuurlijke speelplek te realiseren in de nabijheid van de Natuurtuin. De burgers van Meerzicht zijn actief benaderd door verspreiding van flyers, terwijl de bijeenkomst ook actief via de lokale media is gecommuniceerd. Het aantal belangstellenden uit Meerzicht was tamelijk gering, maar gelukkig werden toch weer enkele vrijwilligers geworven.

Het project heeft duidelijk gemaakt dat het werven van vrijwilligers en vrienden geen incidentele zaak is, maar een blijvende alertheid vereist.

3.2. Project educatieve agenda

De educatieve activiteiten van natuurorganisaties rondom de Natuurtuin zijn niet altijd op elkaar afgestemd, waardoor er doublures en hiaten in de agendering optreden. Ook het benaderen van scholen, scoutinggroepen en andere groepen die zich bezig houden met activiteiten op het terrein van natuur en duurzaamheid vereist nog wel meer aandacht. Het doel van dit project is het opstellen van een agenda van educatieve activiteiten.

Het project verloopt moeizaam. Het contact met scholen en scoutinggroepen is niet echt tot stand gekomen. Wel is er een intensief contact met IVN en andere natuurorganisaties, maar ook dit heeft nog niet geleid tot een educatief programma voor jongeren.

Natuurlijk is er tijdens de rondleidingen in de Natuurtuin veel aandacht besteed aan de flora en fauna in de Natuurtuin, terwijl ook tijdens dagen als NLdoet, de Natuurwerkdag en de Westerparkdag de flora en fauna van de Natuurtuin breed in de belangstelling staan.

Een belangrijke activiteit in 2017 is geweest een schets op te stellen voor een natuurlijke speelplek bij de Natuurtuin. De Natuurtuin is tot dusver erg gericht op volwassenen. Buurtbewoners uit West Meerzicht hebben de Stichting Vrienden herhaaldelijk gevraagd om een speelplek in de natuur voor kinderen in te richten. Uit verschillende onderzoeken blijkt de relatie tussen groen en de gezondheid van kinderen erg belangrijk. Groen helpt om in beweging te komen. Buiten kunnen kinderen zich helemaal uitleven. Het zorgt voor welbevinden en helpt bij herstel van stress. Groen helpt bij een evenwichtige brede ontwikkeling van kinderen, helpt bij sociale contacten en zorgt voor klimaatverbetering en frisse lucht. Al spelend leren kinderen veel nieuwe dingen.

Het project inrichten speelplek bij de Natuurtuin is erop gericht de verbinding te leggen tussen natuurbeleving voor zowel volwassenen als kinderen. De Natuurtuin vormt daarbij een centrale plaats in het Westerpark. De schets die inmiddels is opgesteld omschrijft een aantal mogelijkheden. De volgende fase is het opstellen van een projectplan voor een ontwerp dat in fasen gerealiseerd kan worden. Duidelijk is geworden dat er goede mogelijkheden zijn. De uitwerking van de schets in samenspraak met ouders en kinderen is ter hand genomen. Via Kracht van Groen hebben het fonds 1818 en het Oranjefonds een startsubsidie van € 7500,00 ter beschikking gesteld.

3.3. Aanpassingen in de Natuurtuin

Uit de schouw eind 2015 en de inhaalactie achterstallig onderhoud in 2016 resteerden nog een aantal punten die in 2017 verder moesten worden uitgewerkt. Het betrof onder meer de afronding van het onderzoek naar de waterhuishouding, de afronding van het onderzoek naar de realisatie van een wandelpad voor minder validen en de beoordeling van de kwaliteit van de beschoeiingen. Daarnaast moest een start worden gemaakt met de transformatie van de verwilderingshoek tot een insectenveld met bijen en vlinders en moesten de akkertjes zo veel mogelijk hun oorspronkelijke functie – met mogelijke aanpassingen- terugkrijgen.

In 2017 is ten aanzien van de genoemde doelen het volgende bereikt:

- a. Opstellen en afronden van ontwerpen voor de waterhuishouding.

Om de biodiversiteit in de Natuurtuin te verbeteren, vooral in het watermilieu, werd in het verleden de wenselijkheid benadrukt het water dat in de Natuurtuin wordt gebracht vóór te zuiveren. De noodzaak daartoe werd aangetoond in de rapporten "Waterbeheer in de Natuurtuin" uit 1989 en "Biologische waterkwaliteit van de Natuurtuin Zoetermeer" uit 1991. De voorzuivering van het inlaatwater zou volgens genoemd rapport het best kunnen gebeuren met behulp van een helofytenfilter. In 2017 is na overleg met de gemeente Zoetermeer vastgesteld dat een businesscase voor het aanbrengen van een dergelijk filter niet sluitend is te maken, omdat een en ander omvangrijke infrastructurele aanpassingen in de waterhuishouding zouden vergen. De gemeente is daartoe niet bereid. Wel is een andere randvoorwaarde vervuld om de waterkwaliteit in de Natuurtuin te verbeteren. De waterbodems zijn zo veel mogelijk door baggeren ontdaan van slib. Verder is een aantal substantiële verbeteringen aangebracht. Zo is de pompinstallatie vernieuwd, is er een peilschaal geplaatst om het waterniveau beter te kunnen monitoren en te bewaken en zijn verschillende lekkages in damwanden verholpen. Ook is vastgesteld dat de kwaliteit van de waterinstroom in de Natuurtuin geleidelijk een verbetering laat zien als gevolg van een algemene verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Het project werd ondersteund door de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij, in de vorm van inzet van een adviseur van Arcadis. Het project is afgerond.

- b. Opstellen en afronden van ontwerp voor een wandelpad voor minder validen.

Het ontwerp is afgerond en diepgaand besproken met de Jury Toegankelijkheidsprijs van de gemeente Zoetermeer. In de tijdens het voorjaarsbegrotingsdebat van de gemeenteraad op 16 juni 2016 aangenomen motie 1606-73 (De natuurtuin kan groeien en bloeien) werd daar ook expliciet op gedoeld. Het College van B en W heeft de Raad geïnformeerd dat voor de uitvoering van een dergelijk wandelpad geen extra middelen ter beschikking zouden worden gesteld. Technisch werd een en ander niet haalbaar genoemd. Omdat een structurele aanpak van een wandelpad voor mindervaliden niet haalbaar bleek, heeft de Stichting Vrienden als alternatief gekozen voor een algehele- meer eenvoudige en minder kostbare- verbetering van de wandelpaden in de Natuurtuin. In 2017 is daar een goede voortgang mee geboekt.

- c. Opstellen herinrichtingsontwerp verwilderingshoek

Het zgn. verwilderingsgebied in de Natuurtuin is in overleg met de gemeente begin 2017 door vrijwilligers ontdaan van struiken en bomen om er een geschikte biotoop van te maken voor bestuivers. Eind 2016 is er, op initiatief van de gemeentebiooloog, een uit cortenstaal opgetrokken insectenhotel geplaatst. Het gebied heeft een optimale ligging ten opzichte van de zon. Vrijwilligers hebben in de afgelopen maanden aanmerkelijke hoeveelheden opschot van voornamelijk abeel, kornoelje en meidoorn verwijderd. Inmiddels zijn eind 2017 ook de aanwezige stobben, wortels en aanwezige houtril verwijderd, zodat de verwilderingshoek nu nagenoeg zaaiklaar is. Het inzaaien van het gebied staat gepland voor het voorjaar 2018 (eenjarigen) en het najaar 2018 (meerjarigen).

d. Herstellen van de functie van de akkertjes in de Natuurtuin

Als gevolg van het dunnen en snoeien van bomen ontvangen de akkertjes aanzienlijk meer zonlicht. De akkertjes zijn in het voorjaar 2017 grondig bewerkt en vervolgens ingezaaid met bloemen. Op deze wijze komt de functie van akkertjes weer beter tot zijn recht.

e. Uitvoeren onderzoek naar de kwaliteit van de beschoeiingen.

Op verschillende punten is de kwaliteit van de beschoeiingen van watergangen in de tuin niet optimaal. Tijdens een schouw met vertegenwoordigers van de gemeente Zoetermeer werden verschillende lekkages geconstateerd. De gemeente zegde toe deze lekkages te herstellen en heeft dit inmiddels eind 2017 ook uitgevoerd. Ook heeft de gemeente enkele sloten weer verbreed om de aanlanding die in de loop der jaren was ontstaan ongedaan te maken. In plaats van houten beschoeiingen gaat de voorkeur van de gemeente en de Stichting Vrienden uit naar zo natuurlijk mogelijke beschoeiingen. Dit biedt de mogelijkheid geleidelijk de beschoeiingen te vervangen.

3.4. Project Beheer op orde

Eind 2017 is de fase inhalen achterstallig onderhoud afgerond. Al in 2016 is het Beheerplan 2016 geactualiseerd op basis van de oorspronkelijke beheerplannen uit 1986 en 1995. Ook de gewenste aanpassingen in de Natuurtuin zijn voor een belangrijk deel uitgevoerd. Voor de reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden is een werkschema opgesteld dat richtinggevend is voor de inzet van de vrijwilligers. Bovendien is geïnventariseerd welke werkzaamheden de aannemers in de Natuurtuin verrichten. Er is ook verschillende malen

contact geweest met enkele deskundigen over het gewenste beheer op de langere termijn, want op bepaalde onderdelen moet herbeplanting of aanpassing van de structuur plaatsvinden. Zo is door deskundigen geadviseerd de horizontale en verticale zichtlijnen in de Natuurtuin goed in balans te houden. De Stichting Vrienden heeft de overdacht van het beheer door de gemeente grotendeels voorbereid, maar wacht op de afronding en de verdere uitwerking in samenhang met de totstandkoming van een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Zoetermeer.

3.5. Project Samenwerkingsovereenkomst met gemeente

De Stichting Vrienden van de Natuurtuin wilde van meet af aan na de oprichting graag betrokken worden bij het beheer en onderhoud van de Natuurtuin om op die wijze de Natuurtuin de parel van de natuur in het Westerpark te laten blijven. In de praktijk is dit feitelijk ook vorm gegeven. De betrokkenheid en formele verantwoordelijkheid en verplichtingen wil de Stichting Vrienden evenwel ook formaliseren in een beheer- of gebruikersovereenkomst. De gemeente Zoetermeer heeft daartoe ook de bereidheid uitgesproken, maar het is in 2017 niet gelukt om tot een formele overeenkomst te komen. Enerzijds bleek er nog verschil van opvatting te zijn over de mate waarin het achterstallig onderhoud was weggewerkt en anderzijds was er nog geen afgerond voorstel voor overdracht van het beheer door de gemeente. Wethouder Paalvast heeft de intentie uitgesproken de overdracht begin 2018 te realiseren.

3.6. Project 't Westpunt

Het Westpunt wordt beheerd door een afzonderlijke stichting: de Stichting 't Westpunt. De Stichting Vrienden is formeel niet betrokken bij de Stichting 't Westpunt. Wel gebruikt de Stichting Vrienden het Westpunt intensief in het bijzonder voor vrijwilligerswerkzaamheden. Het Westpunt is de werkplek van de gemeentelijke beheerder van de Natuurtuin. Bovendien fungeert het als opslagplek voor gereedschap en heeft het ook een functie als expositieruimte voor natuurorganisaties in Zoetermeer. Deze laatste functie van het Westpunt komt nauwelijks tot haar recht. Het geheel vormt een weinig representatief geheel.

Een eerste stap zou zijn het vervangen van de huidige container voor de opslag van gereedschap door een tweede container. Dit biedt in ieder geval de mogelijkheid het Westpunt om te vormen tot werkruimte voor de beheerder en de vrijwilligers, maar is onvoldoende voor de andere functies.

Getracht is een extra container te plaatsen, maar dit is eind 2017 nog niet gelukt. Het overleg met de Stichting 't Westpunt en de betrokken partijen bij de Stichting 't Westpunt is gestart, maar heeft nog niet tot een overeenkomst geleid. Wel zijn partijen het er over eens dat het Westpunt niet voldoet voor de functies die partijen voor ogen staan. Het overleg zal worden voortgezet om tot een nieuwe structuur en nieuw ontwerp voor het Westpunt te komen.

4. Reguliere activiteiten

4.1 Rondleidingen in de Natuurtuin door natuurtuingsden

Rondleidingen door Natuurtuingsden worden al sinds vele jaren gegeven. Ook in 2017 stonden de maandelijkse rondleidingen weer prominent op het programma. Het aantal deelnemers varieert van circa 15 tot veertig. Ook zijn er in de zomer enkele zomeravondwandelingen georganiseerd, waarvoor grote belangstelling bestond. De rondleidingen vormen een essentieel onderdeel van het educatief programma van de stichting. De rondleidingen zijn gericht op een “activerende natuurverkenning”. Wandelaars worden uitgedaagd om zelf zaken te ontdekken en worden gestimuleerd zelf op onderzoek te gaan in de Natuurtuin.

De rondleidingen worden breed gecommuniceerd in de lokale media, facebook en de website van de Stichting Vrienden.

Een rondleiding van Franse scholieren bij de open veenplas met nieuw vlonderpad.

De Natuurtuin leent zich ook uitstekend voor een “huwelijksrondleiding”. Op de foto hieronder Natuurtingids Rebecca met Dirk op de pas geverfde toegangsbrug van de Natuurtuin.

4.2. NLdoet en Natuurwerkdag 2017

Het is gebruikelijk geworden dat de Stichting Vrienden mee doet aan de jaarlijkse NLdoet dag en de jaarlijkse Natuurwerkdag. In 2017 zijn deze geslaagd verlopen. Bij de NLdoet-dag in maart 2017 waren ruim 50 personen aanwezig en bij de Natuurwerkdag in november 2017 ongeveer 30 personen plus een achttal kinderen. De accenten bij deze dagen ligt op het inzetten van groepen en

individuele personen bij het onderhoud en beheer van de Natuurtuin. De Stichting Vrienden is zeer erkentelijk voor de inzet van zoveel vrijwilligers bij het beheer en onderhoud in de Natuurtuin.

NLdoet

Start Natuurwerkdag 2017 door wethouder Vugs

4.3. Polderdag en Westerparkdag 2017

De Stichting Vrienden was voor de eerste maal in 2017 met een informatiestand aanwezig op de Polderdag op 25 mei 2017 in Zoetermeer en omgeving. Een mooie gelegenheid om personen uit de omgeving van Zoetermeer te attenderen op de Natuurtuin.

Voor de eerste maal participeerde de Stichting Vrienden in 2017 ook in de organisatie van de Westerparkdag op 28 mei 2017. Een dag waarop het Westerpark centraal in de belangstelling stond. Ook hier was de Stichting Vrienden present met een informatiestand en organiseerde het verschillende rondleidingen, waaronder een thematische rondwandeling over de waterhuishouding in de Natuurtuin.

Schape scheren tijdens een Westerparkdag.

4.4. Vrijwilligers beheer en onderhoud

In wisselende samenstelling ondersteunen een twaalftal vrijwilligers de gemeentelijke beheerder van de Natuurtuin bij de reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Hiervoor is een onderhouds- en werkschema beschikbaar. De werkzaamheden vinden plaats op de dinsdagen en zaterdag van de oneven weken. De waarde van deze werkzaamheden is onmisbaar voor een regulier onderhoud van de tuin en daarmee voor het behoud van de natuurwaarde. De vrijwilligers werken onder de regie van de gemeentelijke beheerder Monique Snoek. Zoals vaak bij samenwerking tussen professionals en vrijwilligers, moest iedereen aan elkaar wennen. Zoals Monique zei in een interview met haar: *“Ik ben erg secuur en zo af en toe gaat het minder nauwkeurig dan ik graag zou willen. Ik heb dan ook geprobeerd deze knop om te zetten. Temeer naar verwacht wordt, de rol van de Vrienden van Natuurtuin en dus de vrijwilligers in de nabije toekomst veel groter zal worden.”* Ze is er zich ook volledig van bewust dat dankzij deze vrijwilligers het onderhoud van de Natuurtuin een duidelijke “boost” heeft gekregen, doordat er veel dingen aangepakt worden waar zij in haar eentje niet aan toekomt, zoals het verwijderen van zieke bomen en opschot van struiken en onderhoud van paden. Ze wijst er wel op dat het van groot belang is dat

vrijwilligers volgens plan werken. Het bestaande beheerplan dat geactualiseerd is door de Vrienden van de Natuurtuin en de kalender van werkzaamheden moeten nauwkeurig worden uitgevoerd .

Het aantal vrijwilligers nam In 2017 toe met een vijftal. Verdere versterking blijft wenselijk. De werkzaamheden omvatten een variëteit van activiteiten zoals snoeien, afvoeren maaisel, vervangen en herstellen tuinbanken, verven toegangsbrug, weghalen stobben enz. Het schema van onderhoudswerkzaamheden dat wordt gehanteerd voor het beheer is in 2017 naar behoren uitgevoerd. De vrijwilligers willen nog wel planmatiger werken en vinden ook overigens dat zij goed moet worden ingezet op basis van hun capaciteiten. De Stichting Vrienden is ook zeer erkentelijk voor de medewerking van de Knotgroep Meer en Woud die jaarlijks een grote bijdrage levert aan het groot onderhoud door het knotten en het dunnen van bomen in de Natuurtuin. Hieronder treft u een spectaculaire foto aan van een medewerker van de knotgroep bij het aftoppen van een grote wilg.

Het werk van de beheerder Monique Snoek en de vrijwilligers is ook verder niet onopgemerkt gebleven. Arno van Berge Henegouwen blogde als volgt:

Er zij licht en ... er is licht

Er is heel wat verzet in de Natuurtuin in het voorbije jaar. De stichting heeft met de hulp van de gemeente en vele vrijwilligers onder de leiding van beheerder Monique Snoek de tuin weer teruggebracht in een staat die veel weg heeft van hoe de tuin er 30 jaar geleden uitzag. Niet, dat er al die tijd geen onderhoud is gepleegd, alle jaren zijn de sloten geschoond, is het poldertje gemaaid en is het maaisel afgevoerd. Dat heeft geleid tot de nodige verarming van de bodem en dat leverde een bijzondere plantenwereld op. Waar nodig werden bomen teruggezet en de vruchtbomen in de boomgaard kregen het noodzakelijke onderhoud.

Maar langzaam veranderde toch het aanzicht van de tuin. Ze begon dicht te groeien met geboomte, zowel in de breedte als in de hoogte. En dat maakte, dat er een donkere sfeer ontstond. Zonlicht bereikte de bodem steeds moeilijker, waardoor de mosbegroeiing toenam en echte bosplanten steeds minder kansen kregen. De diversiteit liep terug.

'Er zij licht' begonnen enkelen te roepen. En er kwam licht. En met het licht kwam er ruimte in de tuin. Doorzichten van vroeger werden hersteld, schaduwwerpers werden neergehaald en inzichten verdiepten zich. En toen tenslotte de Godfather van de Nederlandse heemtuinen, Ger Londo, langs kwam, strooide hij lof over de tot dan uitgevoerde werken.

4.5. Communicatie

De Natuurtuin is er voor de inwoners van Zoetermeer en omgeving. Bekendheid en zichtbaarheid zijn essentiële punten om de functies van de Natuurtuin tot hun recht te laten komen. In 2017 is communicatie actief ingezet om de bekendheid en zichtbaarheid van de Natuurtuin te vergroten. Een twintigtal perspublicaties is uitgebracht, terwijl er voorts in het bijzonder door de voorzitter van de Stichting Vrienden enkele interviews zijn gegeven over de doelstellingen en het belang van de Stichting Vrienden en de Natuurtuin.

De evenementen van de Stichting Vrienden zijn via de verschillende lokale bladen, de websites van de gemeente Zoetermeer, Facebook en de website van de Stichting Vrienden steeds aangekondigd.

Specifieke aandacht was er binnen communicatie voor de kwartaalinzameling die het bedrijf Climpex in opdracht van de gemeente uitvoert. Op 6 en 7 juni 2017 vond de inzameling van kleding plaats ten gunste van de Stichting Vrienden. De kledingzakken werden via de Postiljon verspreid in een oplaag van ongeveer 50.000 exemplaren. De inzamelingsactie verliep in 2017 aanzienlijk lastiger dan in 2016, maar bracht toch nog een mooi bedrag van ongeveer € 700,00 op.

Een grote voorbereiding vroeg een informatiebijeenkomst voor belangstellenden, vrienden en vrijwilligers in oktober 2017 in de ambachtenwerkplaats van Piëzo in Meerzicht. Hier werd informatie verstrekt en bediscussieerd over stap 3 voor de Stichting Vrienden. Met stap 3 werd geduid op de fase waarin het beheer van de Natuurtuin wordt overgedragen aan de Stichting

Vrienden. Tevens werd op de informatiebijeenkomst ingegaan op de mogelijke ontwikkeling van een natuurlijke speelplek voor kinderen bij de Natuurtuin.

Stichting Vrienden Natuur- en Landschappentuin Zoetermeer

UITNODIGING

Tijd voor stap 3!

De Vrienden van de Natuurtuin Zoetermeer gaan volgend jaar het beheer en onderhoud van de Natuurtuin zoveel mogelijk zelf oppakken!! En wel op de 40e verjaardag van de tuin!!

Als alles gaat zoals het moet gaan, zal de gemeente Zoetermeer zich terugtrekken voor de dagelijkse gang van zaken en draagt zij het onderhoud en beheer over aan de stichting. De vaste beheerder blijft gewoon haar werk doen, ondersteund door vrijwilligers.

Zie voor meer informatie over onze stappen de achterkant van deze flyer.

Heb je bepaalde kennis in huis die van waarde is voor de Natuurtuin en die je wilt delen met anderen of wil je gewoon meer weten over onze plannen?

Kom dan op donderdag 12 oktober a.s. om 19.30 uur naar de Ambachtenwerkplaats, Vrouwenhuiswaard 7, 2716DV Zoetermeer. Het wordt een avond over de Natuurtuin in eigen beheer en hoe we daar met zijn allen een groot succes van kunnen maken.

In verband met koffie en thee graag even laten weten of je komt door uiterlijk 9 oktober te mailen aan info@natuurtuinzoetermeer.nl

5. Flora en fauna in de Natuurtuin.

5.1. Overzicht plantengroei in de Natuurtuin

Het rapport plantengroei van de natuurtuin in het Westerpark van Johan Vos en Cees Los geeft een prachtig overzicht van de ontwikkelingen in de plantengroei sinds de aanleg van de Natuurtuin in 1977/1978. Het rapport is te vinden op de website van de Stichting vrienden

Latraea clandestina

Leucojum-aestivum

Ijsvogel

Sympetrum-Sanguineum

6. Jaarrekening 2017

6.1. Balans per 31 december 2017

Omschrijving	2017	2016
Activa		
Materiële aktiva		
<i>Gereedschappen</i>	303,00	606,00
Vorderingen op korte termijn		
Vorderingen		
Liquide middelen		
Bankrekening	3565,36 +	2047,74 +
Totaal activa	3868,36	2653,74
Passiva		
Eigen vermogen		
Vermogen	2653,74	
Saldo boekjaar	1214,62 +	2653,74 +
	3868,36	2653,74
Schulden op korte termijn		
Crediteuren		+
Totaal Passiva	3868,36	2653,74

6.2. Staat van baten en lasten

	Jaarrekening 2017	Begroting 2017	Jaarrekening 2016
Baten			
Subsidie gemeente Zoetermeer			1000,00
Landschap Zuidholland erfgoed	1500,00	1500,00	1000,00
Pelgrimshoeve	350,00	350,00	250,00
Kledingactie Climpex BV	762,00	1150,00	1319,25
Bonnen Albert Heijn Meerzicht			440,00
Donaties	108,00 +	250,00 +	5,00
Totaal baten	2720,00 [A]	3250,00 [A]	4014,25 [A]
Lasten			
Kosten oprichting stichting			567,01
Kosten bankrekening	102,86	100,00	40,58
Inrichting en kosten webhosting/email	70,18	100,00	279,07
Afschrijvingskosten gereedschap	303,00	300,00	303,11
Materiaalkosten	276,20	1600,00	177,15
Ontwerpkosten speelplek	518,15	500,00	
Onkosten vrijwilligers	69,99	100,00	
Onkosten onderhoud	165,00 +	550,00 + [B]	46,07
Totaal lasten	1505,38 [B]	3250,00 3250,00	1412,99 [B]
Resultaat			
Totaal baten	2720,00	3250,00 [A]	4014,25 [A]
Totaal lasten	1505,38	3250,00 [B]	1412,99 [B]
Saldo Baten - Lasten	1214,62 [A - B]	0,00 [A - B]	2601,26 [A - B]

Toelichting

Dit is de tweede jaarrekening van de Stichting Vrienden. Totaal is aan subsidies en bijdragen in de verslagperiode ruim € 2600 ontvangen. Bijzonder was de kledingactie binnen de gemeente Zoetermeer door Climpex bv. Van de Groene Motor werd voor de aanschaf van gereedschap een bedrag van € 1000 ontvangen en voor het realiseren van een insectenweide een bedrag van € 500. De Pelgrimshoeve stelde € 350 beschikbaar.

De kosten waren eensdeels van bestuurlijke aard zoals de kosten van de bankrekening en de kosten van internet. Voor het overige zijn de kosten besteed aan de aanschaf van materiaal voor de aanpassing van de banken en palen in de Natuurtuin en een bedrag voor een ontwerp van een natuurlijke speelplek bij de Natuurtuin.

Voor de afschrijving op de gereedschappen, waaronder een tweetal kruiwagens, is een afschrijvingspercentage gehanteerd van 33%.

Buiten het verband van de jaarrekening kan worden genoemd het budget dat de gemeente Zoetermeer heeft aangewend voor de inhaalactie achterstallig onderhoud in de Natuurtuin tot een bedrag van circa €25.000.

Colofon

Samenstelling van het bestuur

Ep Booneman,	voorzitter
Marina Lurks,	secretaris
Piet de Kam,	penningmeester
Chris Veldhuysen,	portefeuille participatie en externe netwerkcontacten
Hans van der Smagt	portefeuillehouder beheer en onderhoud.

Het bestuur heeft intensieve ondersteuning gehad van Tilly Kester als contactpersoon van de afdeling Groen, Spelen, Leren van de gemeente Zoetermeer.

Bezoekadres

't Westpunt in het Westerpark

Telefoon voorzitter 079-3200257

Email: info@vriendennatuurtoermeer.nl

Website: www.vriendennatuurtoermeer.nl

Bankrekening: NL93 TRIO 0391 0314 57

Foto's

De foto's in dit jaarverslag zijn van Tilly Kester en Ep Booneman. De foto's in het hoofdstuk Flora en Fauna zijn van Arno van Berge Hengouwen.